Z BLOGU IUSTORIA

Následky očkování: Nejvyšší soud zmírnil podmínku „zvlášť závažného“ poškození zdraví

Po očkování proti covidu-19 dostal muž zánět srdečního svalu. Soudy mu odškodnění odmítly, protože jeho stav nebyl srovnatelný se smrtí. Nejvyšší soud řekl, že tak přísné měřítko pro očkované neplatí, a v dalším sporu přiznal nárok i blízkým zemřelého. Kdo má nárok, jak postupovat a co rozsudky nevyřešily.

TÝM IUSTORIA

9. 11. 2026 · 9 min čtení

Muž dostane třetí dávku vakcíny proti covidu-19. Po dvou týdnech ho převezou do nemocnice s tlakem na hrudi a lékaři zjistí zánět srdečního svalu. Za několik dní ho propustí v celkově dobrém stavu, brzy je v nemocnici znovu a únava, zažívací potíže a záněty přetrvávají. Žádá stát o odškodnění. Soudy ho odmítnou: zvlášť závažné ublížení na zdraví je podle nich jen to, co se svými následky blíží smrti, a on byl pokaždé propuštěn domů.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. 5. 2026, sp. zn. 25 Cdo 946/2024, řekl, že takto přísné měřítko pro očkované neplatí. Stačí dostatečně závažné zdravotní následky, nikoli minimální či nižšího významu. V rozsudku ze dne 16. 6. 2026, sp. zn. 25 Cdo 3042/2024, pak dodal, že nárok má každý, kdo se nechal očkovat proti covidu-19 vakcínou pořízenou státem, a že zemře-li v důsledku očkování, mají nárok i jeho blízcí.

Na čem nárok stojí

Za následky povinného očkování odpovídá stát podle zákona č. 116/2020 Sb., o náhradě újmy způsobené povinným očkováním. Stát nahradí očkovanému, dojde-li „k zvlášť závažnému ublížení na zdraví očkovaného, vytrpěné bolesti, ztrátu na výdělku a ztížení společenského uplatnění“, a hradí i účelné náklady péče o jeho zdraví, osobu a domácnost (§ 2 odst. 1). Osobě blízké poskytne náhradu za duševní útrapy při usmrcení nebo zvlášť závažném ublížení na zdraví očkovaného (§ 2 odst. 2).

U očkování proti covidu-19 platí zákon č. 569/2020 Sb. Jeho § 2 dává nárok tomu, kdo se nechal očkovat vakcínou pořízenou státem podle § 1 odst. 1, a pro posouzení újmy a rozsah náhrady odkazuje na zákon č. 116/2020 Sb. Oba zákony platí v původním znění, od svého vyhlášení se neměnily.

Lékař ani očkovací centrum za následky zpravidla neodpovídají. Poskytovatel zdravotních služeb dnes nahrazuje škodu jen tehdy, použil-li vadnou věc (§ 2936 občanského zákoníku), a to by musel prokázat poškozený (bod 12 rozsudku 25 Cdo 946/2024).

Co řekl Nejvyšší soud o závažnosti

Soudy obou stupňů vykládaly „zvlášť závažné ublížení na zdraví“ jako u nároku pozůstalých podle § 2959 občanského zákoníku, kde jde o nejtěžší poškození srovnatelná se smrtí nebo o velmi těžká zranění, která oběť po delší dobu ohrožují na životě nebo ji zatěžují výrazně nepříznivým stavem (bod 22).

Nejvyšší soud považoval takové omezení za neslučitelné s požadavkem spravedlivé náhrady a navrhl Ústavnímu soudu zrušit části obou zákonů včetně slov „zvlášť závažnému“ (bod 23). Ústavní soud usnesením ze dne 11. 2. 2026, sp. zn. Pl. ÚS 13/25, návrh odmítl. Uvedl, že zákon lze vyložit ústavně konformně, že pojem zvlášť závažného ublížení na zdraví má v souvislosti s očkováním vlastní význam, který má přednost před jeho výkladem v občanském zákoníku, a že nelze zaměňovat primárně a sekundárně poškozené.

Nejvyšší soud pak zákon takto vyložil. Zvlášť závažné ublížení na zdraví není samostatný nárok, ale podmínka, za které stát hradí bolest, trvalé následky a ztrátu na výdělku (bod 26). U očkovaného se vykládá jinak než u pozůstalých: „má jít o dostatečně závažné zdravotní následky, nikoliv minimální či nižšího významu a dopadu pro

poškozeného“ (bod 27). Hranici popsal z obou stran (bod 35). Náhrada nenáleží, byla-li reakce organismu krátkodobá, neohrožovala život a nevyřadila očkovaného podstatně z běžných činností. Náleží tam, kde očkování přivodí lékařsky diagnostikovatelnou újmu takové intenzity, že ji lze klasifikovat jako intenzivnější bolest nebo závažnější trvalé následky, případně vyvolá delší pracovní neschopnost nebo nezanedbatelné náklady léčení.

V tomto sporu žalobce tvrdil trvalé následky, které ho podle něj omezují zhruba o 35 % ve všech lidských činnostech. To podle soudu není natolik bagatelní, aby šlo nárok odmítnout bez dokazování (bod 36). Rozsudky obou stupňů zrušil a věc vrátil.

Co řekl Nejvyšší soud o nepovinném očkování a o blízkých

Ve druhém sporu zemřel sedmdesátisedmiletý muž několik dní po třetí dávce vakcíny proti covidu-19. Znalec uvedl, že příčinou smrti bylo selhání srdce v důsledku onemocnění plic, nejčastěji způsobeného plicní embolií. Souvislost mezi očkováním a vznikem embolie označil za vysoce pravděpodobnou, zmínil ale i další rizikové faktory, zejména věk. Syn žaloval stát o náhradu duševních útrap. Soudy žalobu zamítly: očkování nebylo v té době pro otce povinné a zákon č. 569/2020 Sb. dává nárok jen očkovanému.

Nejvyšší soud oba důvody odmítl. Nárok podle § 2 zákona č. 569/2020 Sb. mají všichni, kdo se nechali očkovat vakcínami podle § 1, „a to v kterémkoli období a v kterémkoli věku“ (bod 19). Odkaz na zákon č. 116/2020 Sb. se týká rozsahu náhrady, a ten zahrnuje i § 2 odst. 2 o osobách blízkých (bod 24). Osoba blízká proto má vůči státu právo na náhradu duševních útrap, zemřel-li očkovaný proti covidu-19 v příčinné souvislosti s očkováním (bod 24). Zda tu souvislost je, mají posoudit soudy znovu (bod 27).

Kdo zaplatí, kolik a do kdy

Kdo zaplatí. Stát, za který jedná Ministerstvo zdravotnictví. Nejde o odpovědnost za úřední postup podle zákona č. 82/1998 Sb., kterou popisuje průvodce Odpovědnost státu. Nejvyšší soud výslovně uvedl, že tento zákon se na očkování nepoužije (bod 8 rozsudku 25 Cdo 946/2024). Postup je ale podobný: nejdřív žádost u ministerstva, teprve potom soud.

Kolik a podle čeho. Očkovaný může chtít náhradu za bolest, za ztížení společenského uplatnění, za ztrátu na výdělku a náklady péče, blízký náhradu za duševní útrapy (§ 2 zákona č. 116/2020 Sb.). Částky zákon nestanoví a ve věcech, které neupravuje, odkazuje na občanský zákoník (§ 9 odst. 1). Jak se počítá bolestné a trvalé následky, vysvětluje průvodce Ublížení na zdraví, náhradu pro blízké průvodce Pozůstalí.

Do kdy. Žádost se podává písemně Ministerstvu zdravotnictví a obsahuje údaje o očkovaném, popis vzniku a rozsahu újmy, označení vakcíny a požadovanou výši náhrady; připojují se lékařské zprávy (§ 4). Ministerstvo přiznanou náhradu vyplatí nejpozději do 6 měsíců od doručení žádosti (§ 5 odst. 2). Nevyplatí-li ji v požadované výši, lze žalovat (§ 5 odst. 4). Bez žádosti u ministerstva žaloba neobstojí (§ 5 odst. 6). Po dobu posuzování neběží promlčecí lhůta, nejdéle však 6 měsíců (§ 5 odst. 5). Jinak platí obecná tříletá lhůta od chvíle, kdy víte o újmě a o tom, kdo za ni odpovídá (§ 619, § 620 odst. 1 a § 629 odst. 1 občanského zákoníku), bez desetileté objektivní lhůty (§ 636 odst. 3). Pro blízké se tento postup použije obdobně (§ 9 odst. 3 zákona č. 116/2020 Sb.).

Kde pravidlo končí

Příčinnou souvislost rozsudky nevyřešily. Pomáhá domněnka: je-li újma následkem, který vyhláška č. 483/2021 Sb. uvádí jako pravděpodobný, a nastane-li ve stanovené době, má se za to, že ji způsobilo očkování (§ 3 zákona č. 116/2020 Sb.). U covidu-19 vyhláška uvádí mimo jiné myokarditidu a perikarditidu do 14 dnů, tromboembolii a imunitní trombocytopenii do 28 dnů a anafylaktický šok do 4 hodin. Domněnka je vyvratitelná (bod 21 rozsudku 25 Cdo 946/2024). V prvním sporu se podle žaloby obtíže projevily patnáctý den po očkování. Co to pro domněnku znamená, Nejvyšší soud neřešil; zabýval se jen závažností.

Nárok zemřelého na dědice nepřešel. Syn ve druhém sporu žádal i náhradu bolesti, kterou vytrpěl otec. Odvolací soud ji odmítl, protože otec nárok za života neuplatnil u orgánu veřejné moci. Nejvyšší soud tuto část věcně nepřezkoumal, dovolání v ní nesplňovalo náležitosti (bod 8). Obecné pravidlo zní: do pozůstalosti patří práva vázaná na osobu zemřelého, jen byla-li jako dluh uznána nebo uplatněna u orgánu veřejné moci (§ 1475 odst. 2 občanského zákoníku).

Mírnější měřítko platí pro očkovaného. Rozsudek 25 Cdo 946/2024 ho odůvodnil tím, že jde o primárně poškozeného, a přísný výklad u pozůstalých podle § 2959 občanského zákoníku ponechal (bod 27). Jak vyložit stejná slova u blízkých, když očkovaný přežil se zvlášť závažnými následky (§ 2 odst. 2 zákona č. 116/2020 Sb.), rozsudky výslovně neřeší. Rozsudek 25 Cdo 3042/2024 se týkal úmrtí.

Nárok se týká vakcín pořízených státem. Zákon č. 569/2020 Sb. míří na vakcíny podle § 1 odst. 1, tedy pořízené z prostředků státního rozpočtu na základě rozhodnutí Evropské komise o společném nákupu.

U následků očkování nemusí jít o stav blízký smrti. Stačí dostatečně závažné, lékařsky doložené obtíže, například delší pracovní neschopnost nebo trvalé následky.
Nejdřív podejte písemnou žádost Ministerstvu zdravotnictví s lékařskými zprávami. Bez ní žaloba neobstojí.
Zapište si přesný den očkování a den prvních obtíží. Podle nich se pozná, zda pomůže zákonná domněnka příčinné souvislosti.

Přehled

Otázka	Odpověď	Opora
Kdo za následky odpovídá	Stát, za který jedná Ministerstvo zdravotnictví	§ 2 zákona č. 116/2020 Sb.; § 2 zákona č. 569/2020 Sb.
Jak závažná musí újma být	Dostatečně závažná, ne minimální; ne měřítko pozůstalých	25 Cdo 946/2024, body 27 a 35
Nepovinné očkování proti covidu-19	Nárok má každý očkovaný vakcínou pořízenou státem	25 Cdo 3042/2024, bod 19
Blízcí zemřelého	Náhrada duševních útrap od státu	§ 2 odst. 2 zákona č. 116/2020 Sb.; 25 Cdo 3042/2024, bod 24
Příčinná souvislost	Domněnka u následků a lhůt podle vyhlášky, jinak prokazuje žadatel	§ 3 zákona č. 116/2020 Sb.; vyhláška č. 483/2021 Sb.
Postup	Písemná žádost ministerstvu, výplata do 6 měsíců, potom soud	§ 4 a § 5 zákona č. 116/2020 Sb.
Promlčení	Tři roky, během posuzování nejdéle 6 měsíců neběží	§ 5 odst. 5 zákona č. 116/2020 Sb.; § 629 a § 636 odst. 3 OZ

Ministerstvo vám odškodnění následků očkování odmítlo? Nároky na náhradu újmy na zdraví vedeme v rámci specializace na soudní spory. Napište nám.

Závěr

Odškodnění následků očkování se po obou rozsudcích otevřelo lidem, kterým ho soudy dosud odmítaly už na prahu: těm, jejichž obtíže byly vážné, ale ne srovnatelné se smrtí, a blízkým těch, kteří po nepovinném očkování zemřeli. Oba spory se ale vrátily k soudům prvního stupně, které budou zkoumat, jak závažné obtíže byly a zda je způsobilo očkování.

Podmínka zvláštní závažnosti měla podle rozpravy v Senátu při projednávání zákona vyloučit lehké komplikace, jako je zvýšená teplota nebo otok (bod 34 rozsudku 25 Cdo 946/2024). Nejvyšší soud ji proto nevykládá jako práh, který překročí jen stavy blízké smrti, jako je kóma nebo ztráta soběstačnosti (bod 35).

Prameny

- Zákon č. 116/2020 Sb., o náhradě újmy způsobené povinným očkováním, § 2 až § 5 a § 9 (znění od 8. 4. 2020, platné k 9. 11. 2026).

- Zákon č. 569/2020 Sb., o distribuci léčivých přípravků obsahujících očkovací látku pro očkování proti onemocnění COVID-19, o náhradě újmy způsobené očkovaným osobám těmito léčivými přípravky a o změně zákona č. 48/1997 Sb., § 1 a § 2 (znění od 23. 12. 2020, platné k 9. 11. 2026).
- Vyhláška č. 483/2021 Sb., o následcích povinného očkování, příloha (znění od 1. 1. 2022, platné k 9. 11. 2026).
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 619, § 620, § 629, § 636, § 1475, § 2936 a § 2959 (znění účinné k 9. 11. 2026).
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 2. 2026, sp. zn. Pl. ÚS 13/25.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2026, sp. zn. 25 Cdo 946/2024.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2026, sp. zn. 25 Cdo 3042/2024.

Tento článek má informativní charakter a nepředstavuje právní poradenství. Vychází z právního stavu ke dni publikace; zda obtíže po očkování dosahují potřebné závažnosti a zda je očkování způsobilo, vždy posuzuje soud podle lékařských důkazů v konkrétní věci.

Následky očkování: Nejvyšší soud zmírnil podmínku „zvlášť závažného“ poškození zdraví

Tým IUSTORIA · Publikováno 9. 11. 2026

https://www.iustoria.cz/blog/nasledky-ockovani-odskodneni/

Text je dílem chráněným autorským právem. Sdílení celého dokumentu bez úprav je vítáno; přebírání částí do jiných textů jen s uvedením zdroje. © IUSTORIA, advokátní kancelář, s.r.o.